

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WAGANIEC
NA LATA 2019 – 2028**

Część I Diagnostyczna
/do konsultacji społecznych/

Waganiec 2019

Opracowanie:

SPIS TREŚCI

_ WPROWADZENIE	4
2. UWARUNKOWANIA PRAC NAD STARATEGIĄ	6
2.1. ZAŁOŻENIA	6
2.2. PODSTAWY PROGRAMOWE	6
2.2.1. Dokumenty europejskie	7
2.2.2. Dokumenty krajowe.....	8
2.2.3. Dokumenty regionalne	12
2.2.4. Dokumenty lokalne	15
3. ANALIZA BADAŃ JAKOŚCIOWYCH	19
3.1. WNIOSKI Z BADANIA ANKIETOWEGO MIESZKAŃCÓW	20
4. INSTYTUCJONALNE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	24
4.1. Korzystający z pomocy społecznej.....	26
4.2. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej	29
4.3. Finansowe formy wpierania rodzin	32
4.4. Niefinansowe formy wsparcia	34
4.5. Inne formy wspierania rodziny.....	35
5. UWARUNKOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	39
5.1. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE	39
5.2. BEZROBOCIE.....	44
5.3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA.....	45
5.4. DZIAŁANOŚĆ KULTURALNA.....	46
6. ANALIZA SWOT.....	47
SPIS TABEL.....	50
SPIS RYSUNKÓW	50

1. WPROWADZENIE

Opracowywanie dokumentów strategicznych jest częścią planowanych działań w określonym zakresie i czasie. Powinno służyć decydującym do realizacji właściwej polityki określonego obszaru. Niezależnie od tego jaki obszar działania przyjmujemy to metodologia postępowania w jej głównych punktach jest bardzo podobna. Planowanie strategiczne może być średnio lub długookresowe, zależnie od założeń co do rodzaju problemów z jakimi mamy do czynienia i w jakim przedziale czasowym przychodzi nam działać. Przyjęte zadanie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla do roku 2028 odnosi się do obszaru działania polityki społecznej w średniookresowym przedziale czasowym, przyjętymi kierunkami działania w zakresie obszaru problematyki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i regionalnym oraz przewidywaną możliwością realizacji wyznaczonych celów. Wymienione, przyjęte wcześniej w szerszych wymiarach kierunki działania powinny być brane pod uwagę w projektowaniu działań dotyczących społeczności gminy.

Nie istnieje idealny sposób na zidentyfikowanie problemów społecznych występujących na określonym obszarze zamieszkałym przez wspólnotę mieszkańców. Sposób postępowania jest zależny od założeń, przyjętego punktu widzenia przez autorów koncepcji. Wyjściowymi materiałami źródłowymi do opracowania strategii są ogólne dane statystyczne GUS oraz dane statystyczne gminnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i. Ważnym elementem tworzenia dokumentu było podejście partycypacyjne osiągnięte poprzez ankietę skierowaną do mieszkańców, warsztaty diagnostyczne, rozwojowe oraz indywidualne wywiady.

Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie powstała w wyniku współpracy przedstawicieli gmin powiatu na bazie opracowań problemowych jednostek organizacyjnych powiatowych i gminnych. Powstała z podziałem na dwa zasadnicze obszary miejski i wiejski. Założono, bo-wiem, że pomiędzy tymi obszarami, przyjmując obszary wspólne, występują znaczne różnice w zakresie oraz natężeniu występujących problemów społecznych.

Przeeglądano i analizowano przedział czasowy lat 2014 – 2017. Poszukiwano różnic (wzrostów i spadków), natężenia tendencji zjawisk społecznych w wymienionych obszarach. Analiza ta miała na celu służyć prognozowaniu wskazanych działań z jednoczesnym przyjęciem określonej strategii postępowania w rozwiązywaniu problemów społecznych. Tak właśnie sformułowana strategia działania powinna być pomocna przy planowaniu różnych działań o charakterze prospołecznym oraz przy podejmowaniu wielu decyzji mających wpływ na poziom i warunki życia społeczności mieszkańców powiatu.

Dokument został opracowany w celu identyfikacji występujących na terenie gminy problemów społecznych, na których rozwiązywanie powinny poświęcić wspólne działania wszystkie siły społeczne, zorganizowane w sposób formalny, mniej formalny oraz aktywni, indywidualni obywatele w celu poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Dokonujące się zmiany gospodarcze i polityczne są przyczyną problemów społecznych, które dla władz samorządowych są nowymi wyzwaniem. Niestety, niewystarczający okazuje się przeprowadzany do tej pory model polityki społecznej, opierający się przede wszystkim na

łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk. Działania nastawione na walkę z konsekwencjami problemów nie są dostateczne, gdyż brakuje nacisku na zapobieganie zagrożeniom. W wyniku tego niezbędne jest przygotowanie całościowych, długoterminowych i logicznych programów polityki społecznej.

Fundamentalne narzędzie materializacji lokalnej polityki społecznej stanowi strategia rozwiązywania problemów społecznych. Art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2018r., poz. 1508 ze zm.) wyraźnie stwierdza, że gmina opracowuje strategię rozwiązywania problemów społecznych, a ust. 2 określa zakres strategii rozwiązywania problemów społecznych wskazując, że w szczególności powinna ona zawierać:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- określenie:
  - celów strategicznych projektowanych zmian,
  - kierunków niezbędnych działań,
  - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - wskaźników realizacji działań.

Określenie „w szczególności” oznacza, że wymieniony zakres strategii powinien się w niej zawierać, nie przesądzając o jej ostatecznym kształcie. Zatem określenie ostatecznego kształtu tego dokumentu należy do autorów i przyjętej przez nich koncepcji.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr) (Dz.U. 2018r., poz. 1307 ze zm.) określa sposób wykorzystania środków unijnych i publicznych krajowych. Zgodnie z art. 2 przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

W art. 4.1 uzppr wskazuje się, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju i dokumentów programowych.

Zgodnie z ustawą elementami obligatoryjnymi strategii są:

- Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym oraz wyniki raportu ewaluacyjnego.
- Cel główny i cele szczegółowe w nawiązaniu do średniookresowej strategii rozwoju kraju, narodowej strategii spójności lub strategii rozwoju, wraz z określonymi wskaźnikami.
- Priorytety oraz kierunki interwencji.
- Sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych.
- Plan finansowy, w tym źródła finansowania realizacji strategii,
- Podstawowe założenia systemu realizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waganiec jest zgodna z wymaganiami zawartymi w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

2. UWARUNKOWANIA PRAC NAD STRATEGIĄ

2.1. ZAŁOŻENIA

Formułowanie strategii jest wspólnym zadaniem władz samorządowych, liderów i partnerów społeczno-gospodarczych. O przyjęciu Strategii zdecyduje Rada Powiatu.

Prace nad strategią prowadzone były przez konsultantów z udziałem głównych interesariuszy strategii. Przedstawiciele władz samorządowych, pracownicy urzędu oraz przedstawiciele poszczególnych grup interesów społeczności lokalnej wspólnie z ekspertami/konsultantami uczestniczyli w pracach nad opracowaniem strategii.

Praca nad strategią była realizowana metodą mieszaną: ekspercką i uspołecznioną (partycypacyjną). Oznacza to, że rezultaty były wypracowane na warsztatach przy zachowaniu komunikacji z głównymi interesariuszami.

Prace nad dokumentem strategii opierały się o wzajemnie uzupełniające się metody, prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych,
- badania jakościowe i ilościowe,
- analizy strategiczne (analiza SWOT, analizę interesariuszy),
- 2 spotkania warsztatowe skupiające przedstawicieli kluczowych podmiotów i instytucji z terenu powiatu,
- wywiady indywidualne,

Proces konstruowania strategii obejmował kilka zasadniczych etapów takich jak:

- badania i diagnoza społeczna powiatu,
- określenie celów strategicznych operacyjnych i zadań,
- określenie założeń do wdrażania i monitorowania zamierzeń strategicznych.

Proces był tworzony metodą partycypacji, przy dużym zaangażowaniu pracowników PCPR.

2.2. PODSTAWY PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waganiec jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. Dokumenty europejskie

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostaniu. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

W ramach trzech priorytetów tematycznych w omawianym dokumencie przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „Unia innowacji” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „Młodzież w drodze” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „Europejska agenda cyfrowa” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwu domowemu i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Projekt „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP (małe, średnie przedsiębiorstwa), oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych. Celem projektu „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe lata, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe. Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej UE. Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” jest ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

2.2.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Przyjęta przez Rząd RP na początku 2017 roku jako cel główny określiła: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Wskazuje na trzy cele szczegółowe

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Strategia określa obszary działania, wskazuje kierunki interwencji i działania.

W obszarze „Spójność społeczna” wymienia kierunek interwencji: Aktywna polityka prorodzinna. Przewiduje w niej między innymi działania:

- Dalszy rozwój zróżnicowanych form opieki nad dziećmi (wzrost dostępności i jakości usług opiekuńczych i wczesno-edukacyjnych).

- Ujednolicenie i wzmocnienie systemu wsparcia rodziny, w tym m.in. wsparcie finansowe rodziców z dziećmi w ramach programu Rodzina 500+.
- Przygotowanie i wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych oraz finansowych na rzecz wsparcia psychologicznego, zdrowotnego, społecznego, funkcjonalnego i ekonomicznego rodzin z osobami niepełnosprawnymi.

W ramach „Poprawy dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych”, przewiduje działania:

- Wsparcie rozwoju (w tym standaryzacja i certyfikacja jakości) usług asystenckich i opiekuńczych, w szczególności w warunkach domowych i półstacjonarnych. Włączanie obywateli i podmiotów ekonomii społecznej (w tym organizacji pozarządowych) w realizację usług społecznych na rzecz osób niesamodzielnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów (wolontariat seniorów, pomoc sąsiedzka).
- Zwiększenie dostępu do taniego mieszkalnictwa (mieszkania na wynajem), poprawa funkcjonowania prywatnego rynku najmu (m.in. poprzez reformę prawa lokatorskiego łączącą ochronę interesów osób prywatnych i firm oferujących mieszkania na wynajem), rozwój mieszkalnictwa wspomaganego na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach „Wsparcia grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej”, przewiduje się działania:

- Uspójnienie systemu programowania i realizacji polityki integracji społecznej (różnych szczebli), w tym m.in. zmiana modelu funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej, szersze wykorzystanie aktywizacji zawodowej w podmiotach reintegracyjnych (WTZ, CIS, KIS), większy udział podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań i usług, w celu skuteczniejszej aktywizacji zawodowej uczestników zajęć rehabilitacyjnych i reintegracyjnych oraz lepsze adresowanie pomocy i egzekwowanie warunków jej udzielania.
- Tworzenie i wdrażanie sieci usług i programów aktywizacyjnych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych (w szczególności dla osób z niepełnosprawnością) – od aktywizacji społecznej do włączenia społecznego i zawodowego.
- Rozwijanie sektora ekonomii społecznej jako miejsca aktywizacji i pracy dla osób o ograniczonej zatrudnialności na otwartym rynku (np. wsparcie tworzenia PES (podmiotów ekonomii społecznej) i usługi dla PES, instrumenty zwrotne, partnerstwo publiczno-społeczne).
- Poszukiwanie innowacyjnych metod aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy (np. innowacje i obligacje społeczne, adresowanie wielu problemów społecznych w ramach jednego przedsięwzięcia).
- Poprawa dostępności edukacji (edukacja włączająca) dla osób z niepełnosprawnościami (zwłaszcza edukacji zawodowej i edukacji na poziomie wyższym).

W obszarze rynku pracy zapewniającego wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich dla rozwoju Polski, zaplanowano:

- Aktywizacja zawodowa osób biernych zawodowo oraz długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, kobiet.
- Wspieranie aktywności zawodowej kobiet m.in. poprzez odpowiednio ukierunkowane programy finansowego wsparcia rodzin, rozwój różnych form opieki nad dziećmi, programy podnoszenia kwalifikacji pracowników po przerwie w zatrudnieniu.
- Wspieranie aktywności zawodowej osób po 50. roku życia
- Wypracowanie zindywidualizowanych rozwiązań trwale aktywizujących osoby niepełnosprawne na rynku pracy oraz efektywnych mechanizmów wsparcia pracodawców w procesie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.

W ramach II celu szczegółowego przewiduje się: Aktywizację obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. W jej ramach przewiduje się działania:

- Wspieranie aktywizacji obszarów zagrożonych marginalizacją (m.in. na rzecz promocji inwestycji prywatnych, lepszego wykorzystania lokalnych zasobów ludzkich, zwiększenia dostępności transportowej do lokalnych i subregionalnych rynków pracy oraz dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych, poprawy jakości lokalnej administracji do skutecznej realizacji działań na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pobudzenia aktywności społeczności lokalnych w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego).
- Udoskonalenie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych (realizowanych na podstawie programów rewitalizacji) ukierunkowanych na wsparcie obszarów zdegradowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym).

Ważnym obszarem działań planowanych do realizacji Strategii, jest rozwój kapitału społecznego, poprzez: zwiększenie partycypacji społecznej i wpływu obywateli (oraz organizacji pozarządowych) na życie publiczne (współpraca instytucji publicznych z obywatelami, zorganizowane formy aktywności obywatelskiej, integracja i solidarność społeczna, wspieranie inicjatyw kulturalnych i sportowych, wolontariatu, poprawa komunikacji administracji publicznej ze społeczeństwem, poprawa umiejętności organizacji debat publicznych w istotnych dla społeczeństwa sprawach).

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy.

- Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy.
- Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. W celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia.
- Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

Jako cel główny stawiał sobie: zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Jego osiągnięcie powiązано z realizacją celów operacyjnych:

- Usługi dla aktywności i profilaktyki - Ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży.
- Gwarancje dla przyszłości młodzieży.
- Aktywna osoba i zintegrowana rodzina - odpowiedzialne lokalne środowisko.

- Zapobieganie niepewności mieszkaniowej.
- Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni.
W ramach tych celów przewidziano zadania:
- Zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego jako jedna z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży.
- Wsparcie działań z zakresu profilaktyki wykluczenia społecznego prowadzonych na rzecz rodziny.
- Wsparcie rodzin w kryzysie.
- Wsparcie kobiet i mężczyzn w powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka lub opieką nad osobą zależną.
- Zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i zawodowym jednostek i rodzin zagrożonych marginalizowaniem społecznym poprzez system aktywnej integracji.
- Budowa aktywnych, zdolnych do społecznego i ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnych.
- Rozwój społecznych usług użyteczności publicznej, zwłaszcza usług środowiskowych realizowanych przez podmioty sektora ekonomii społecznej, łączących aktywizację zawodową z budowaniem spójnego systemu usług społecznych.
- Promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów.
- Zwiększenie dostępności i jakości opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji medycznej dla osób starszych.
- Rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy seniorów. Rozwój aktywności i wolontariatu seniorów.

2.2.3. Dokumenty regionalne

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Zgodnie z dokumentem misja rozwoju województwa ma oddawać charakter zamierzeń rozwojowych – służy więc głównie promocji Strategii – tak wśród mieszkańców województwa, jak i poza nim. W bardzo skondensowanej formie zawiera główne idee zawarte w Strategii – pełni rolę swoistego motta tegoż dokumentu, jest syntetyczną deklaracją czemu mają służyć i do czego mają doprowadzić działania zaprogramowane w Strategii.

Przyjęto następującą misję rozwoju województwa:

Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo

Realizację strategii oparto o następujące priorytety:

- Konkurencyjna gospodarka.
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast
- Silna metropolia.
- Nowoczesne społeczeństwo.

W dokumencie określono osiem celów strategicznych:

- Gospodarka i miejsca pracy.

- Dostępność i spójność.
- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi.
- Innowacyjność.
- Nowoczesny sektor rolno-spożywczy.
- Bezpieczeństwo.
- Sprawne zarządzanie.
- Tożsamość i dziedzictwo.

Osiągnięcie celów strategicznych jest związane z koniecznością podjęcia działań między innymi w następujących kierunkach:

- Wzmacnianie relacji i więzi społecznych.
- Promocja aktywności społecznej, samorozwoju i idei kształcenia przez całe życie.
- Kreowanie lokalnych liderów w dziedzinie społecznej i gospodarczej.
- Kształtowanie więzi międzypokoleniowej jako podstawy solidarności wszystkich pokoleń.
- Tworzenie warunków rozwoju społecznego osób z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych i niesamodzielnych.
- Promocja i rozwój ekonomii, przedsiębiorczości społecznej oraz spółdzielczości.
- Promocja i wsparcie wolontariatu oraz działalności non-profit.
- Promocja aktywności fizycznej.
- Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym.
- Rozwój lokalnych centrów rozwoju społecznego poprzez poszerzanie zakresu działalności istniejącej bazy usług.
- Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń.
- Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej.
- Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego.
- Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych.
- Budowa systemu wspierania rodziny.
- Rozwój bazy i promocja wychowania żłobkowego.
- Rozwój współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych skierowany m.in. na przejmowanie przez obywateli i organizacje pozarządowe zadań publicznych.
- Wzrost zdolności sektora NGO do realizacji zadań z zakresu rozwoju lokalnego, współpracy międzynarodowej.
- Inicjowanie, realizacja i wspieranie działań sprzyjających zwiększeniu partycypacji społecznej poprzez rozbudowę wspomaganych elektronicznie systemów konsultacji społecznych.
- Promowanie filantropii jako niezinstytucjonalizowanej formy pomocy

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020

Jest to dokument określający ramy działań władz regionalnych w obszarze polityki społecznej. Jego realizacja obejmuje działania podzielone na priorytety, dla których wskazano cele szczegółowe.

W ramach priorytetu - Zwiększanie obszarów włączenia społecznego, określono cele:

- Wsparcie działalności społeczno-zawodowej mieszkańców regionu.
- Tworzenie i rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Rozwój działań skierowanych na aktywizację społeczną i zawodową osób szczególnego ryzyka, w tym z niepełnosprawnościami i bezdomnych.

Dla priorytetu: Ograniczenie skali występowania i skutków negatywnych zjawisk życia społecznego, wskazano:

- Upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień oraz rozwijanie sieci placówek oferujących pomoc osobom uzależnionym.
- Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w szczególności w rodzinie oraz rozwój systemu wsparcia instytucjonalnego.

Priorytet: Wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców regionu, powiązано z realizacją celów:

- Rozwój działań mających na celu kształtowanie i promowanie odpowiedzialnego pełnienia ról społecznych.
- Wzmacnianie i rozwój partycypacji społecznej.

Przeciwdziałanie negatywnym skutkom przemian demograficznych, będące kolejnym priorytetem strategii, powiązано z celami:

- Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób starszych.
- Rozwój oferty wsparcia dla rodzin z dziećmi.

Dla priorytetu: Rozwój i wzmacnianie współpracy podmiotów mających wpływ na regionalną politykę społeczną, wskazano cele:

- Optymalizacja procesów współpracy w obszarze polityki społecznej.
- Doskonalenie obserwacji wybranych problemów i zjawisk społecznych zachodzących w regionie.

Kujawsko-pomorski program na rzecz ekonomii społecznej do roku 2020

Jego celem głównym jest:

Zwiększenie udziału ekonomii społecznej rozwoju społeczno-gospodarczym, w tym w aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie kujawsko-pomorskim.

Planowane działania podzielono na priorytety i przypisano im cele do realizacji.

Priorytet 1 Podniesienie zdolności do zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy, z uwzględnieniem instrumentów ekonomii społecznej, obejmuje cele:

- Wzmocnienie udziału ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wsparcie na rzecz zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej.

Priorytet 2. Wsparcie sektora ekonomii społecznej poprzez działania na rzecz jego skutecznego i efektywnego funkcjonowania, powiązано z:

- Wzrostem poziomu wiedzy i umiejętności kadry PES (podmiotów ekonomii społecznej).
- Promocją marki i jakości PES.
- Rozwój infrastrukturalnego systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie.
- Rozwój instytucjonalnego wsparcia ekonomii społecznej w regionie.

Priorytet 3: Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną i innymi podmiotami, obejmuje:

- Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczności lokalnych.
- Rozwój lokalnych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej.
- Budowa narzędzi współpracy i wsparcia PES ze strony samorządów lokalnych i innych partnerów.

Z priorytetem 4: Wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców regionu na temat ekonomii społecznej, powiązано:

- Monitorowanie wpływu ekonomii społecznej na włączenie społeczne.
- Popularyzacja ekonomii społecznej w społeczeństwie regionu.
- Włączanie wiedzy na temat ekonomii społecznej do systemu kształcenia formalnego i nieformalnego.

2.2.4. Dokumenty lokalne

Strategia Rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2011-2020

Zgodnie z przedstawioną wizją rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego, w 2020 roku: Powiat Aleksandrowski jest dynamicznie rozwijającym się subregionem handlowo-usługowym oraz administracyjnym, oferując dobrze skomunikowane i uzbrojone tereny inwestycyjne oraz profesjonalną jakość obsługi klientów i mieszkańców.

Powiat Aleksandrowski jest atrakcyjnym subregionem turystycznym o znaczeniu ponadregionalnym, posiadającym własną, oryginalną ofertę turystyczną, uzdrowską, rekreacyjną i sportową.

Powiat Aleksandrowski stanowi subregion z silnie rozwiniętym, nowoczesnym rolnictwem oraz przetwórstwem rolno-spożywczym, wykorzystując warunki naturalne oraz tradycje rolnicze.

Powiat Aleksandrowski stanowi subregion o zachowanym środowisku przyrodniczym, będącym bazą dla zrównoważonego rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, a także przyciągania nowych mieszkańców.

Ze sformułowanej wizji rozwoju Powiatu Aleksandrowskiego wynikają następujące kierunki priorytetowe:

- Gospodarka lokalna i infrastruktura techniczna.

- Kapitał ludzki i usługi publiczne.
- Ochrona środowiska naturalnego i bioróżnorodności.
- Atrakcyjność turystyczna powiatu.

W priorytecie kapitał ludzki i usługi publiczne znajduje się cel strategiczny: Podnoszenie poziomu świadczonych usług publicznych. W jego ramach przewidziano cele operacyjne.

- Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych w szkołach powiatowych.
- Rozwój kultury fizycznej i sportu.
- Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.
- Promocja zdrowia i świadczenie wysokiej jakości usług zdrowotnych.
- Doskonalenie systemu zarządzania jednostką samorządową.
- Aktywizacja postaw obywatelskich.

W ramach realizacji celu operacyjnego Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, przewidziano zadania:

- Wdrażanie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży.
- Życiowe usamodzielnienie i integracja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- System rehabilitacji, aktywizacji oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami i starszych.
- Partnerstwo podmiotów lokalnych w realizacji zadań statutowych w zakresie pomocy społecznej.

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2014-2020.

Strategia stanowi zbiór wytycznych dotyczących wykorzystania środków unijnych, a w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-pomorskiego na lata 2014 – 2020, przeznaczonych do wykorzystania na poziomie ponadlokalnym – obejmujący obszar powiatu ziemskiego. Wśród zawartych w niej celów strategicznych znajduje się:

ZDROWE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO

Zawiera one cele operacyjne:

- 2.1 Zwiększenie jakości i zakresu świadczonych usług medycznych.
- 2.2 Realizacja programów profilaktycznych i działań edukacyjnych w obszarze zdrowia.
- 2.4 Zmniejszenie odsetka osób korzystających z pomocy społecznej – efektywne formy aktywizacji osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem.
- 2.5 Stworzenie szerokiej oferty usług skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami, w tym tworzenie nowych placówek pomocy społecznej.
- 2.6 Zwiększenie dostępu do różnych form opieki dla dzieci do lat 3.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Aleksandrowskiego na lata 2019–2028

Wizja Powiatu Aleksandrowskiego w sferze społecznej.

Powiat Aleksandrowski prowadzi spójną i efektywną politykę społeczną zapewniającą zintegrowane działania na rzecz rodziny działając w ramach partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi samorządu powiatowego i samorządów gmin, państwa oraz organizacji społecznych w obszarach diagnozowania problemów społecznych i ich wspólnego rozwiązywania.

Misja Powiatu Aleksandrowskiego w sferze społecznej

Realizacja usług społecznych o wysokim standardzie, za pośrednictwem sprawnie funkcjonujących instytucji zapewniających mieszkańcom Powiatu Aleksandrowskiego wsparcia w kryzysie oraz możliwości rozwoju na każdym etapie życia.

W strategii zwrócić następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1. WIELOKIERUNKOWE WSPIERANIE RODZINY Z DZIECKIEM

Cel operacyjny 1.1. *Kompleksowe wspieranie rodzin naturalnych z dziećmi.*

Cel operacyjny 1.2. *Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego rodzinom dotkniętym kryzysem.*

Cel operacyjny 1.3. *Organizowanie dzieciom zastępczych form opieki.*

Cel operacyjny 1.4. *Zwiększanie szans powrotu dziecka do rodziny naturalnej.*

Cel operacyjny 1.5. *Wspieranie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki*

Cel strategiczny 2. WYRÓWNYWANIE SZANS OSÓB STARSZYCH, Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I PRZECIWDZIAŁANIE ICH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.

Cel operacyjny 2.1. *Zapewnienie sprawnie działającego systemu wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami.*

Cel operacyjny 2.2. *Zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym.*

Cel operacyjny 2.3. *Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, opieki medycznej i rehabilitacji dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.*

Cel strategiczny 3: PRZECIWDZIAŁANIE DYSFUNKCJOM SPOŁECZNYM

Cel operacyjny 3.1. *Przeciwdziałanie uzależnieniom i ich następstwom*

Cel Strategiczny 4. ZBUDOWANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE

Cel operacyjny 4.1. *Współpraca z samorządami oraz promowanie skutecznych rozwiązań w zakresie polityki społecznej.*

Cel operacyjny 4.2. *Stwarzanie warunków do tworzenia instytucjonalnych form partnerskiej współpracy pomiędzy samorządem powiatowym, samorządami gminnymi i organizacjami społecznymi.*

Cel strategiczny 5. ZMNIJSZENIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW ORAZ ŁAGODZENIE JEJ NEGATYWNYCH SKUTKÓW

Cel operacyjny 5.1. *Ograniczenie bezrobocia oraz łagodzenie jego negatywnych skutków.*

Cel operacyjny 5.2: *Wspieranie lokalnego rynku pracy.*

Strategia rozwoju Gminy Waganiec do roku 2025

Zgodnie z zapisami strategii misją gminy Waganiec jest:

jest stworzenie optymalnych warunków dla wszystkich mieszkańców do aktywnego życia społecznego i zawodowego oraz promocja gospodarcza Gminy, w celu wzrostu liczby inwestycji w obszarze turystyki, rolnictwa i lekkiego przemysłu spożywczego.

Dokument wskazuje trzy cele strategiczne:

Cel strategiczny 1: Wysoki poziom jakości życia

Cel strategiczny 2: Konkurencyjna gospodarka lokalna

Cel strategiczny 3: Wysoki poziom kapitału społecznego

W ramach celu trzeciego celu strategicznego wskazano na następujące cele operacyjne i zadania służące ich realizacji.

Cel operacyjny 1 *Szeroka oferta kulturalno-rozrywkowa*

- Zadanie 1 Organizacja imprez kulturalno-rozrywkowych
- Zadanie 2 Budowa i modernizacja obiektów o funkcjach kulturalnych, w tym świetlic wiejskich
- Zadanie 3 Rozszerzenie oferty Gminnej Biblioteki Publicznej, w tym zakup nowych książek
- Zadanie 4 Adaptacja istniejących budynków komunalnych do funkcji lokalnych „domów kultury” (np. budynki OSP)
- Zadanie 5 Wsparcie lokalnych stowarzyszeń, zespołów i innych podmiotów funkcjonujących w sferze kultury

Cel operacyjny 2 *Aktywna społeczność lokalna*

- Zadanie 1 Wsparcie działalności organizacji pozarządowych, w tym OSP oraz Kół Gospodyń Wiejskich
- Zadanie 2 Stworzenie spółdzielni socjalnej
- Zadanie 3 Wsparcie wszelkich inicjatyw na rzecz mieszkańców

Cel operacyjny 3 *Wysoki poziom jakości edukacji dzieci i młodzieży*

- Zadanie 1 Aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży

- Zadanie 2 Szkolenia dla nauczycieli
- Zadanie 3 Modernizacja i doposażenie placówek oświatowych
- Zadanie 4 Zapewnienie dostępności bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych
- Zadanie 5 Organizacja wyjazdów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży
Cel operacyjny 4 *Efektywna pomoc społeczna*
- Zadanie 1 Budowa domu dziennego pobytu dla osób starszych
- Zadanie 2 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społeczno-ekonomicznym, w tym osób niepełnosprawnych
- Zadanie 3 Doradztwo zawodowe dla osób bezrobotnych
- Zadanie 4 Organizacja staży dla osób bezrobotnych, przy współpracy z pracodawcami
- Zadanie 5 Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych lub starszych
- Zadanie 6 Utworzenie spółdzielni socjalnej, której pracownicy świadczyliby usługi opiekuńcze.
Cel operacyjny 5 *Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej*
Zadanie 1 *Działania profilaktyczne z zakresu opieki zdrowotnej, w tym: bezpłatne szczepienia przeciw grypie i szczepienia przeciw „pneumokokom”, profilaktyka oraz wykrywanie raka prostaty u mężczyzn powyżej 50 roku życia poprzez badanie PSA, profilaktyka osteoporozy u osób starszych poprzez bezpłatne badanie gęstości kości*
Zadanie 2 *Wyposażenie NZOZ w dodatkowy sprzęt medyczny, w tym defibrylator zewnętrzny, aparat USG i EKG*

3. ANALIZA BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

Zadania jakościowe przeprowadzone w procesie diagnozy obszaru problemów społecznych obejmowały:

- badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców miasta. Ankieta była udostępniona w siedzibie instytucji miejskich, w Internecie na stronie miasta. Istniała możliwość wypełnienia ankiety w formie on-line,
- warsztaty diagnostyczne otwarte dla wszystkich mieszkańców, podczas których przedstawiono idee opracowywania dokumentu strategii oraz zdiagnozowano podstawowe problemy społeczne i wstępnie opracowano analizę SWOT;
- pogłębione wywiady indywidualne z liderami społeczności lokalnej.

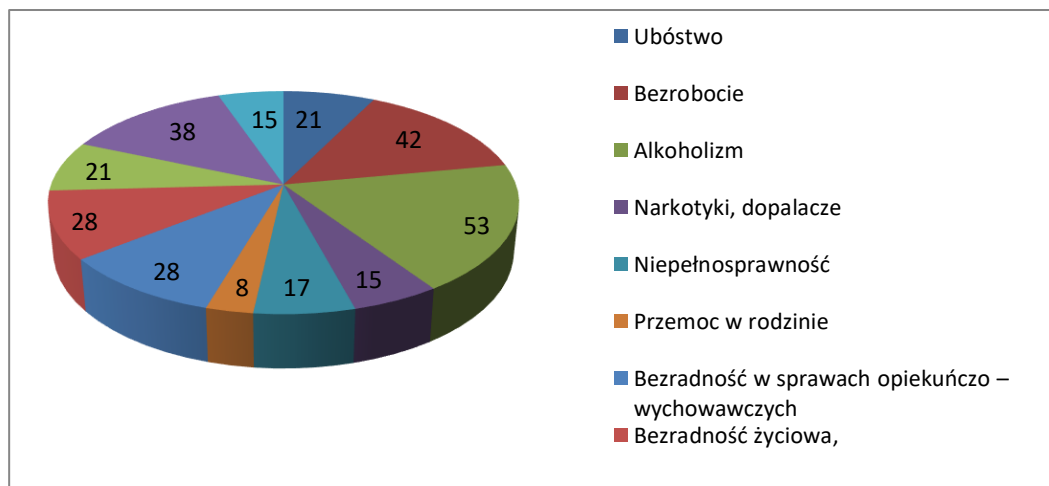
3.1. WNIOSKI Z BADANIA ANKIETOWEGO MIESZKAŃCÓW

Pierwsze pytanie ankietowe brzmiało „**Jak ocenia Pani/Pan warunki życia w Gminie Waganiec**”. Ankietowani mieli do wyboru punkty z 5-cio stopniowej skali, gdzie 5 oznaczało b. dobre, 4 = dobre, 3 = przeciętne, 2 = złe, 1 = b. złe.

Ogólnie mieszkańcy Gminy Waganiec oceniają warunki życia na poziomie średnim. Takich odpowiedzi udzielili zarówno mężczyźni, jak i kobiety, bez względu na wiek i poziom wykształcenia. dość dobrze została oceniona opieka zdrowotna w gminie, stan środowiska naturalnego oraz stan bezpieczeństwa. Nieco gorzej przedstawia się sytuacja w przypadku opieki społecznej czy lokalnego rynku pracy. Mieszkańcy zwrócili też uwagę na problem szkolnictwa w gminie. Blisko 30% mieszkańców twierdzi, że szkolnictwo podstawowe jest na poziomie przeciętnym i niżej. W przypadku szkolnictwa średniego sytuacja wygląda jeszcze słabiej – prawie 40% ankietowanych zaznaczyło poziom przeciętny i niżej, w tym 16% udzieliło odpowiedzi „bardzo zły poziom”. Dostępność do kultury i rozrywki dla wszystkich grup wiekowych zdaniem mieszkańców także jest na słabym poziomie. 30% ankietowanych twierdzi, że dostęp do kultury i rozrywki jest na bardzo złym lub złym poziomie. Mieszkańcy zwrócili także uwagę na stan słaby dróg i chodników w gminie. Pojawiły się nawet uwagi, że jest ich zdecydowanie za mało.

Pytanie drugie brzmiało „**Jakie problemy społeczne zdaniem Pani/Pana są najważniejsze w Gminie Waganiec**”. Ankietowani mogli wybrać maksymalnie trzy warianty.

Rysunek 1 **Najważniejsze problemy społeczne w gminie**

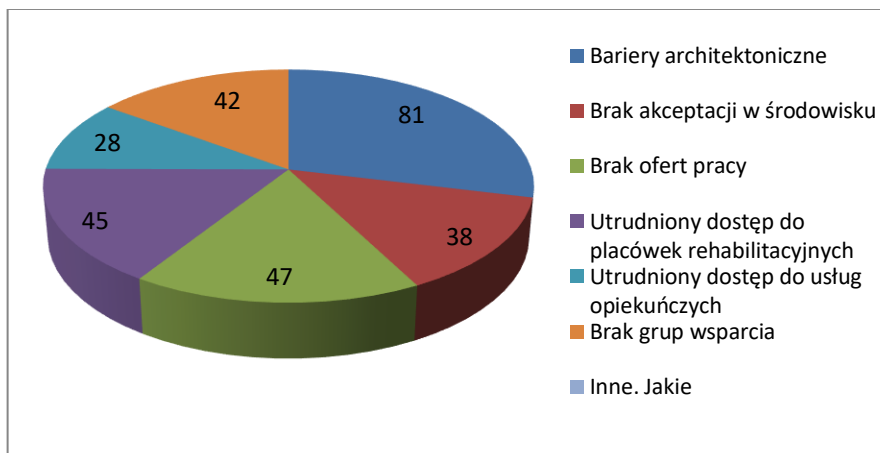
Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Zdaniem ankietowanych największym problemem społecznym w gminie jest alkoholizm. Takiej odpowiedzi udzieliło 53% badanych. W grupie tej znajdowało się większość osób powyżej 61 roku życia, zarówno kobiety jak i mężczyźni. Grupa młodsza także zauważa ten problem. Dużym problemem jest również bezrobocie. Jest zauważalne zwłaszcza przez

osoby z pierwszego przedziału wiekowego, bez względu na poziom wykształcenia. Wprawdzie poziom opieki zdrowotnej oceniono w poprzednim pytaniu dość dobrze, to mieszkańcy twierdzą, że mają ograniczony dostęp do innych pomocy specjalistycznych. Być może chodzi tu o instytucję, która pomogłaby w walce z alkoholizmem czy bezrobociem. Blisko 30% ankietowanych twierdzi, że w ich gminie zauważalna jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i bezradność życiowa. Tym bardziej należałoby stworzyć potrzebującym dostęp do specjalistycznej pomocy.

Kolejne pytanie dotyczyło **problemów najczęściej doświadczanych w gminie przez osoby z niepełnosprawnościami**. Badani mogli zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

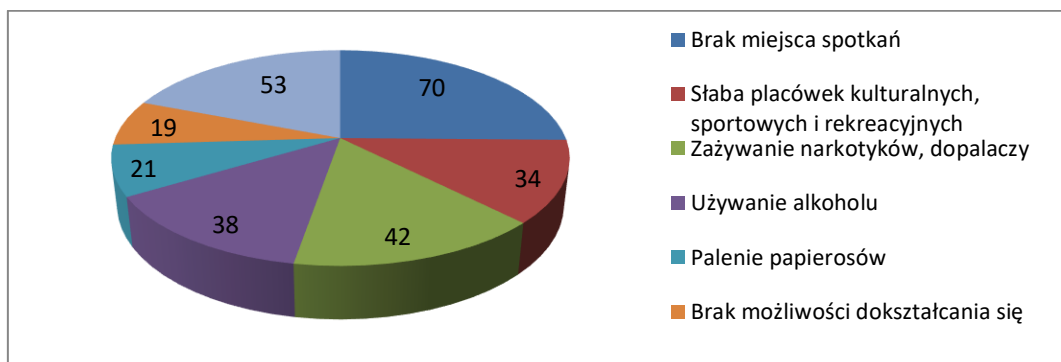
Rysunek 2 **Problemy społeczne osób niepełnosprawnych**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Ankietowani kolejny raz zwrócili uwagę na bariery architekturę w gminie. Być może wskazany już kiepski stan chodników i ulic jest właśnie przeszkodą architektoniczna dla osób niepełnosprawnych. To właśnie ten problem wskazało aż 81% badanych. Po raz kolejny pojawia się też problem bezrobocia, który jest dużym utrudnieniem również dla osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne, zamieszkujące na terenie gminy, zdaniem ankietowanych, mają też utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Brak placówek specjalistycznych był już wskazywany poprzednio. Wg badanych niepełnosprawni nie mają również grup wsparcia w gminie. Odczuwają też brak akceptacji w środowisku. Być może utworzenie oferty kulturalnej dla wszystkich grup mieszkańców byłoby dobrym rozwiązaniem, by podnieść komfort życia osób niepełnosprawnych.

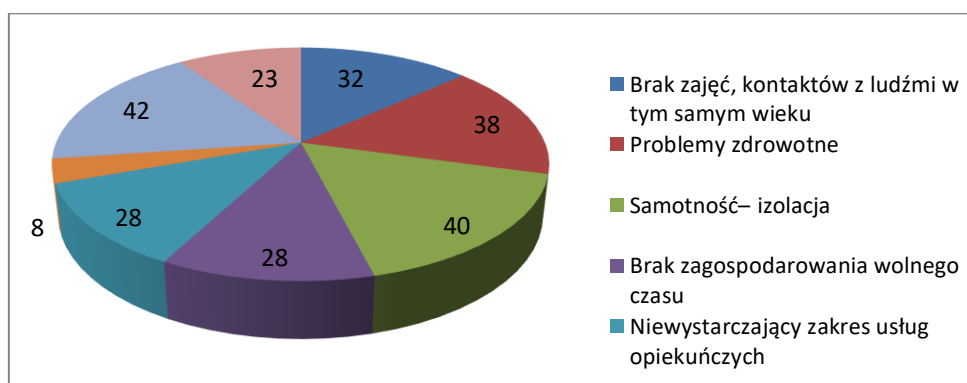
Czwarte pytanie odnosiło się natomiast do **problemów społecznych wobec młodzieży, które uważane są za najważniejsze na terenie Gminy**.

Rysunek 3 **Problemy społeczne młodzieży**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Zdecydowanie największym problemem społecznym dla młodzieży jest brak miejsca spotkań na terenie gminy. Takiej odpowiedzi udzieliło aż 70 ankietowanych. Problem ten przewija się od początku ankiety i w tym pytaniu ewidentnie się potwierdził. Dość dużym problemem dla młodzieży jest również niska aktywność/zaangażowanie społeczne, być może społeczeństwo angażowałoby się bardziej, jeśli miało by jakiegokolwiek miejsce do spotkań. 43% ankietowanych twierdzi ponadto, że problemem społecznym wobec młodzieży na terenie Gminy są narkotyki i dopalacze, alkohol wskazało zaś blisko 40%. Jeśli młodzież nie ma zapewnionej właściwej opieki, nie ma się, gdzie spotkać i brakuje jej odpowiedniej oferty kulturalnej, to sięga po używki, jest to naturalne zjawisko, które trzeba jak najszybciej wyeliminować. Zdaniem ankietowanych najmniejszym problemem społecznym wśród młodzieży jest natomiast możliwość kształcenia się. Taka odpowiedź zaznaczyło 19% badanych.

W dalszej kolejności badane były **najważniejsze problemy społeczne wobec osób starszych**. Ankietowani udzielili następujących odpowiedzi:

Rysunek 4 **Problemy społeczne osób starszych**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

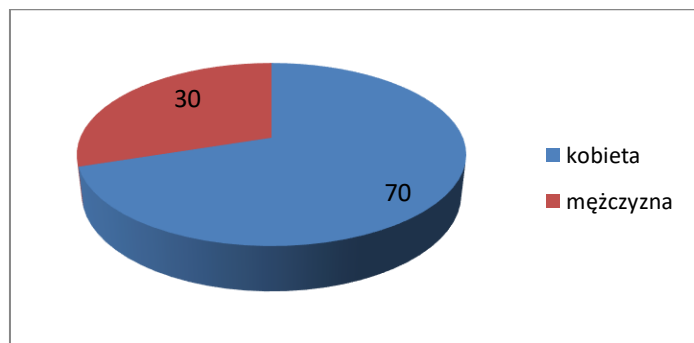
Kolejne pytanie dotyczyło problemów społecznych wobec osób starszych, występujących na terenie Gminy. Jak widać po udzielonych odpowiedziach, osoby starsze

również nie mają miejsca spotkań. Taki problem dostrzega 40% badanych. Czują się przez to samotne, a nawet odizolowane. Co ciekawe odpowiedzi takiej udzieliły praktycznie wszystkie osoby w przedziale wiekowym 61 lat i więcej, a także sporo osób z pierwszego przedziału wiekowego.

Zakończeniem ankiety była tzw. metryczka. Łącznie przebadano 57 mieszkańców Gminy Waganiec.

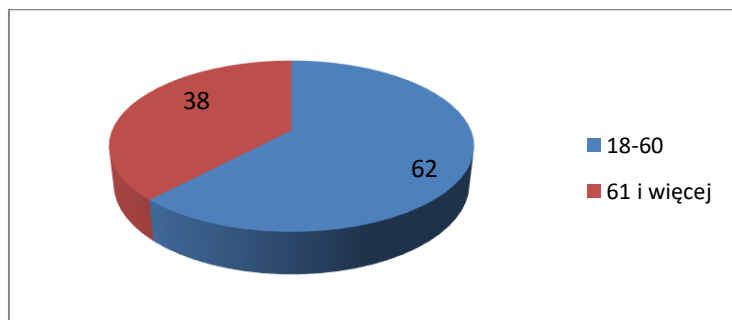
Rysunek 5 **Płeć ankietowanych**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

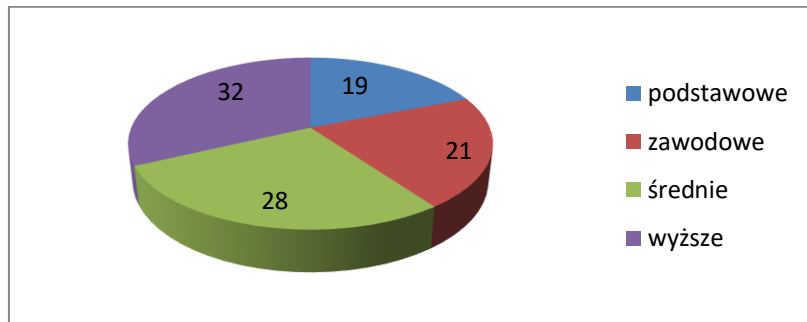
Pierwsze pytanie z tzw. metryczki dotyczyło płci badanych mieszkańców. W podziale na płeć 70% ankietowanych stanowiły kobiety, mężczyzn było zaś 30%.

Rysunek 6 **Wiek ankietowanych**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

W przedziale wiekowym 18-60 lat było 62% ankietowanych, natomiast 61 lat i więcej było natomiast 38%.

Rysunek 7 Wykształcenie ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udzielonych odpowiedzi

Ostatnie pytanie dotyczyło wykształcenia badanych osób. Wykształcenie podstawowe miało 19% badanych mieszkańców, zawodowe: 21%, średnie: 28%, a wyższe: 32%.

4. INSTYTUCJONALNE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zgodnie z art. 15. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomoc społeczna jest zadaniem własnym gminy. Zadania realizowane przez GOPS mają charakter zadań obligatoryjnych i fakultatywnych. Wśród zadań obligatoryjnych są zadania zlecane przez administrację państwową.

Tabela 1 Zadania pomocy społecznej

Zadania własne gminy o charakterze obligatoryjnym	Zadania własne gminy o charakterze fakultatywnym	Zadania zlecane przez administrację rządową
• udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;	• przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;	• organizowanie i świadczenie specjalistycznych

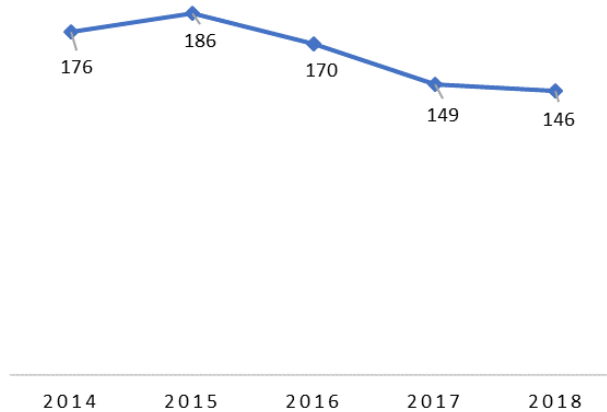
<ul style="list-style-type: none"> • przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych; • przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych; • przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego; • przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; • przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego; • opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem; • praca socjalna; • organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; • prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych; • dożywianie dzieci; • sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym; • kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu; • pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; • przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych; • opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.	<ul style="list-style-type: none"> • przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze; • prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki; • opracowanie i realizacja projektów socjalnych; • podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;	<p>usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną; • prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi; • realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia; • przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, • wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.
---	---	--

Na terenie Gminy Waganiec instytucją realizującą zadania pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

4.1. Korzystający z pomocy społecznej

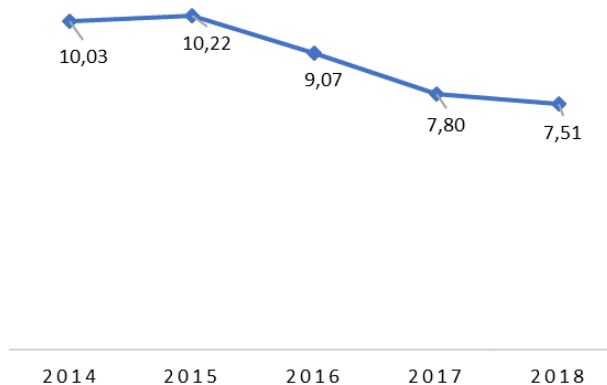
W Gminie Waganiec na przestrzeni ostatnich 5 lat zmniejszała się liczba rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej. Jedynie w roku 2015 zanotowano wzrost liczby tych osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Na stu mieszkańców miasta w 2014 roku 10,03 korzystało z pomocy a w 2018 roku ten wskaźnik obniżył się do 7,51 osób.

Rysunek 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

W ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, szczególne znaczenie ma ochrona rodziny. W świetle ustawy art.6 pkt 14 rodzina to osoby spokrewnione lub nie spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Klasyfikacja rodzin korzystających z pomocy społecznej obejmuje rodziny ogółem, rodziny z dziećmi, rodziny niepełne oraz rodziny emerytów i rencistów.

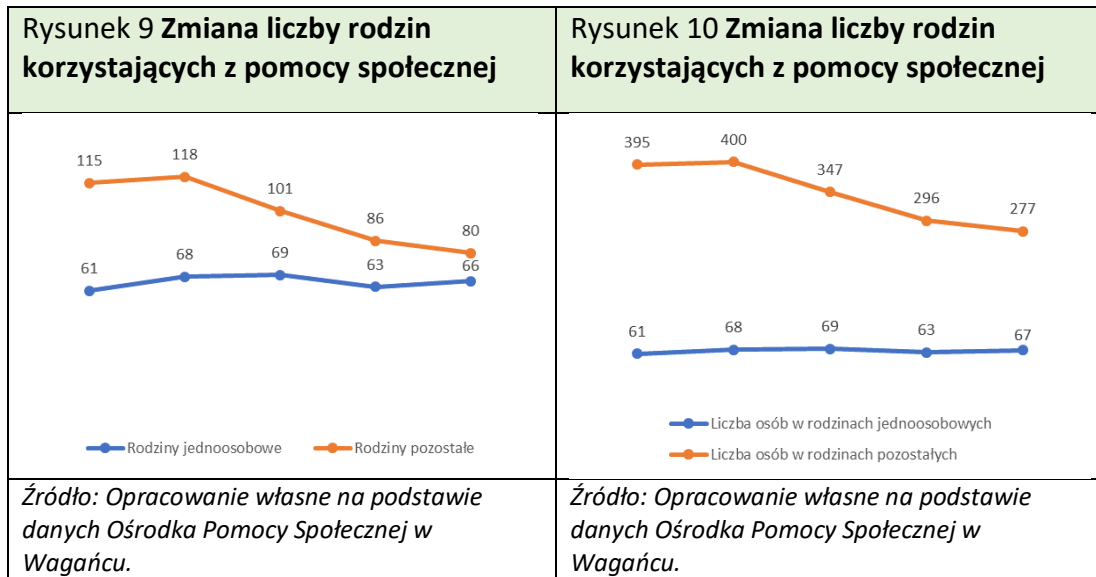

Tabela 2 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej

	Liczba rodzin					Liczba osób w rodzinach				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
RODZINY OGÓŁEM	176	186	170	149	147	456	468	416	359	344
o liczbie osób	61	68	69	63	67	61	68	69	63	67
1										
2	30	36	32	27	27	60	72	64	54	54
3	38	32	28	23	18	114	96	84	69	54
4	29	32	22	21	19	116	128	88	84	76
5	9	10	10	8	10	45	50	50	40	50
6 i więcej	9	8	9	7	6	60	54	61	49	43
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem	78	80	74	62	58	298	309	287	244	229
o liczbie dzieci	34	30	28	19	20	99	83	76	51	55
1										
2	27	33	31	33	26	101	129	120	131	101
3	9	11	8	6	7	44	57	44	32	36
4	5	3	3	0	1	32	18	18	0	6
5	2	2	3	2	2	14	14	21	14	14
6	1	1	1	2	1	8	8	8	16	8
7 i więcej	0	0	0	0	1	0	0	0	0	9
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM	22	23	25	19	16	57	64	70	55	44
o liczbie dzieci	13	14	16	9	8	28	33	39	20	16
1										
2	8	7	8	10	6	25	23	25	35	18
3	1	2	0	0	2	4	8	0	0	10
4 i więcej	0	0	1	0	0	0	0	6	0	0
RODZINY EMERYCKIE OGÓŁEM	15	21	14	18	24	44	52	39	46	48
o liczbie osób	1	4	1	2	10	1	4	1	2	10
1										
2	6	9	5	8	9	12	18	10	16	18
3	4	4	6	6	3	12	12	18	18	9
4 i więcej	4	4	2	2	2	19	18	10	10	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

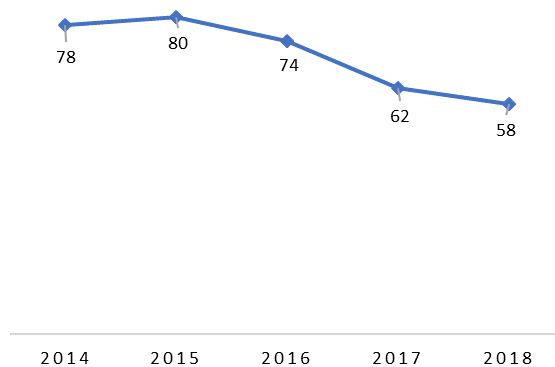
Największy, prawie 50 % udział w korzystaniu ze świadczeń pomocy społecznej w 2018 roku miały osoby samotnie prowadzące gospodarstwo domowe. W następnej kolejności były to rodziny 2 i 4 osobowe. Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby osób w rodzinach najczęściej z pomocy społecznej korzystały w 2016 roku rodziny czteroosobowe oraz jednoosobowe.

Na przestrzeni ostatnich liczb osób samotnie prowadzących gospodarstwo domowe korzystających z pomocy społecznej pozostawała na podobnym poziomie. Zmniejszyła się liczba rodzin pozostałych.

Zmniejszyła się także liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich o około 20 %. Największy udział miały rodziny o liczbie dzieci 1 lub 2.

Rysunek 11 Zmiana liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej

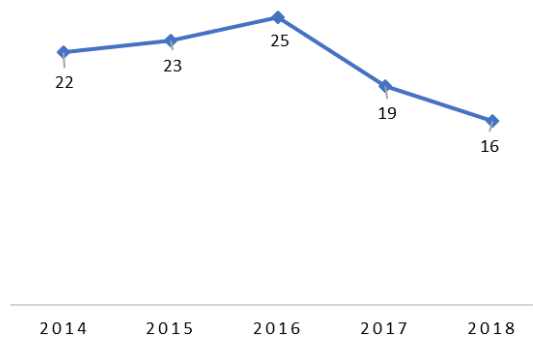

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej ważne jest wyróżnienie rodzin niepełnych, w której dziecko jest wychowywane przez jedną osobę dorosłą, na której spoczywa odpowiedzialność za gospodarstwo domowe. Liczba takich rodzin zmniejszyła się.

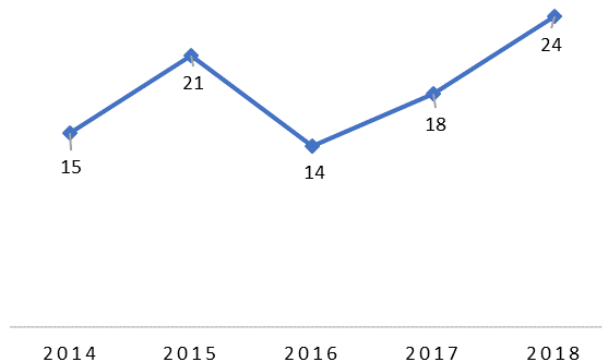
Rysunek 12 **Zmiana liczby rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Zmiany demograficzne, związane ze wzrostem liczby seniorów, odzwierciedliły się we zwiększeniu liczby emerytów korzystających z pomocy społecznej.

Rysunek 13 **Zmiana liczby rodzin emeryckich korzystających z pomocy społecznej**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Wśród rodzin emerytów najwięcej z pomocy społecznej korzystały osoby samotne oraz rodziny dwuosobowe.

4.2. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej

Zgodnie z art. 7. ustawy o pomocy społecznej, udziela się jej osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;

- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Powody trudnej sytuacji życiowej będące przyczyną przyznawania pomocy społecznej w Gminie Waganiec przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3 Powody trudnej sytuacji życiowej

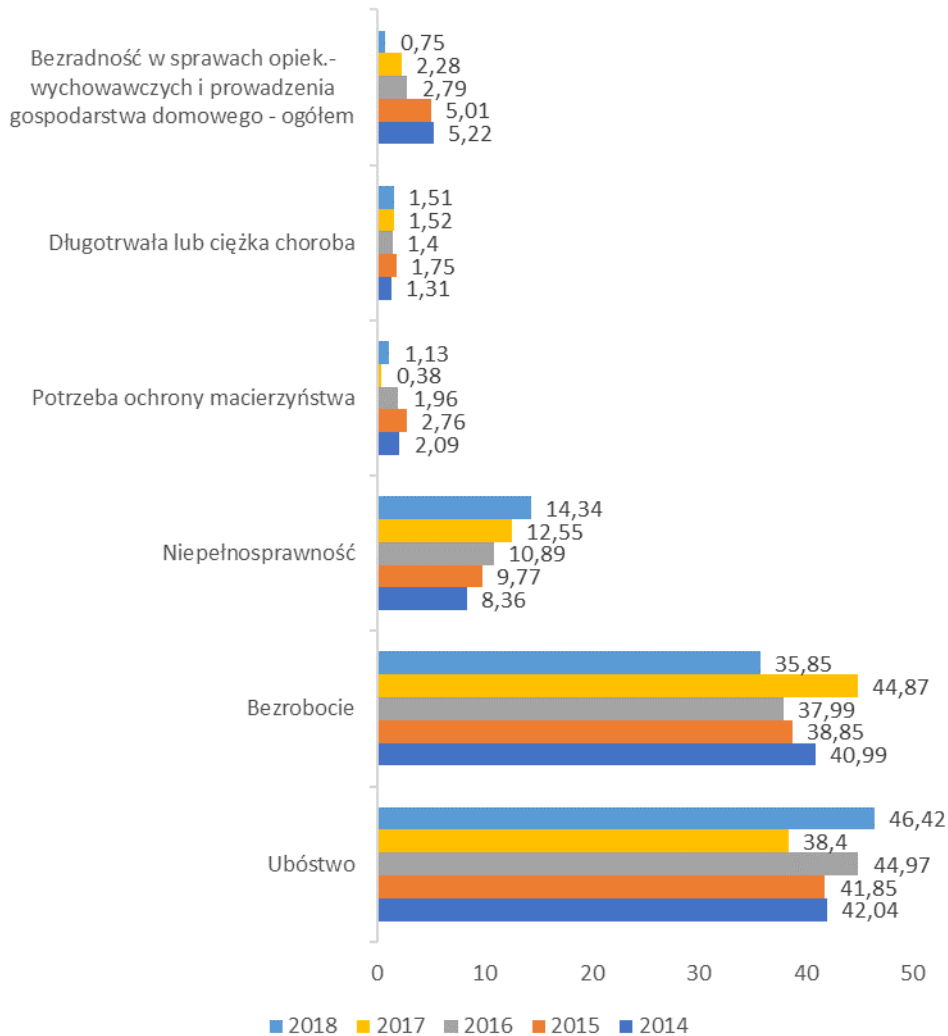
	Liczba rodzin					Liczba osób w rodzinach				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	161	167	161	101	123	416	417	395	233	288
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	0	1	1	1	0	0	1	1	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	8	11	7	1	3	38	53	41	5	11
Bezrobocie	157	155	136	118	95	410	391	329	290	240
Niepełnosprawność	32	39	39	33	38	88	102	92	65	81
Długotrwała lub ciężka choroba	5	7	5	4	4	9	15	14	7	11
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	20	20	10	6	2	65	69	27	27	7
Alkoholizm	1	3	0	0	0	1	3	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	0	1	1	0	6	0	1	1	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	0	0	0	1	2	0	0	0	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Waganicy.

Najczęstszymi, bez względu na wymiar – liczby rodzin i liczby osób w rodzinach, powodami przyznawania pomocy w latach 2014-2018, było ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność.

Rysunek 14 **Udział powodów przyznawania pomocy w rodzinach w 2016 roku [%]**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Pomimo tego, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się to na przestrzeni ostatnich lat to w roku 2018 prawie 80 % korzystających z pomocy otrzymały ją z tytułu ubóstwa i bezrobocia. Procentowy udział osób, które otrzymały pomoc z tytułu ubóstwa w 2018 roku był wyższy o 4 pkt procentowe niż w 2014. Natomiast o 5 pkt zmniejszył się udział osób, które otrzymały pomoc z tytułu bezrobocia. NA przestrzeni lat 2014-2018 systematycznie zwiększyła się liczba osób, które otrzymały pomoc z tytułu niepełnosprawności.

4.3. Finansowe formy wspierania rodzin

A. Zasiłek stały

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej. Pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie jest niższy od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Przez osobę samotnie gospodarującą rozumiemy osobę prowadzącą jednoosobowe gospodarstwo domowe. Przez rodzinę ustawodawca natomiast rozumie osoby spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Całkowita niezdolność do pracy oznacza całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych albo zaliczenie do I lub II grupy inwalidzkiej lub legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie. W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej zasiłek stały nie przysługuje. Wydatki na zasiłki stałe są finansowane z budżetu Państwa.

B. Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, czyli od kwoty 542 zł; rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny, w szczególności ze względu na:

- długotrwałą chorobę,
- niepełnosprawność,
- bezrobocie,
- możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

C. Zasiłek celowy

Zasiłek celowy, może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

D. Zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie

Osobie lub rodzinie może być przyznana pomoc w formie pieniężnej (jednorazowy zasiłek celowy lub nieoprocentowana pożyczka) lub rzeczowej, w celu ekonomicznego usamodzielnienia. Pomoc w formie rzeczowej następuje przez udostępnienie maszyn i narzędzi pracy stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę niepełnosprawnym.

Podstawą odmowy przyznania albo ograniczenia rozmiarów pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie może być uchylanie się przez osobę lub rodzinę ubiegającą się o pomoc od podjęcia odpowiedniej pracy w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu albo poddania się przeszkoleniu zawodowemu.

E. Składki na ubezpieczenie społeczne

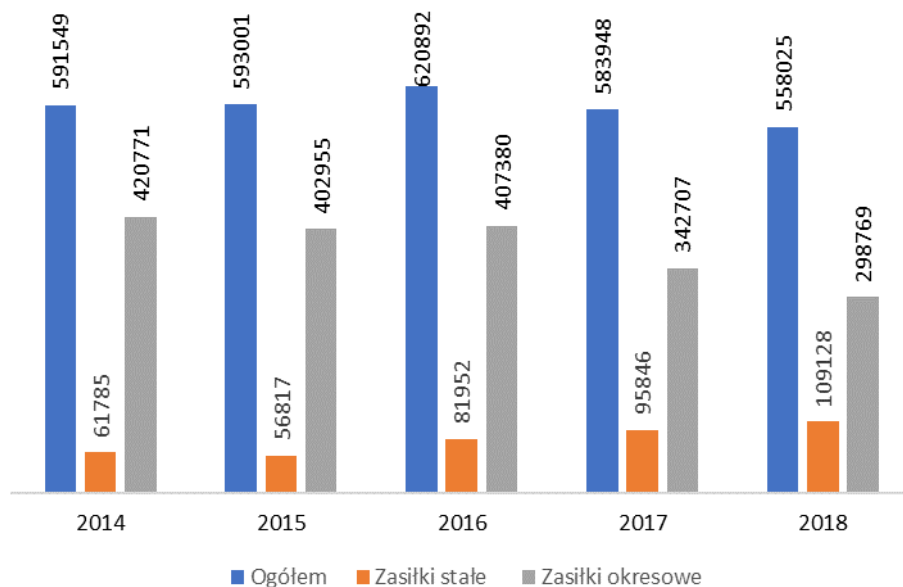
Za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie.

F. Składki na ubezpieczenie zdrowotne

Ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne za osobę bezdomną objętą indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

Wysokość kwot, na różne formy finansowej pomocy, realizowane przez OPS w przedstawia poniższy rysunek.

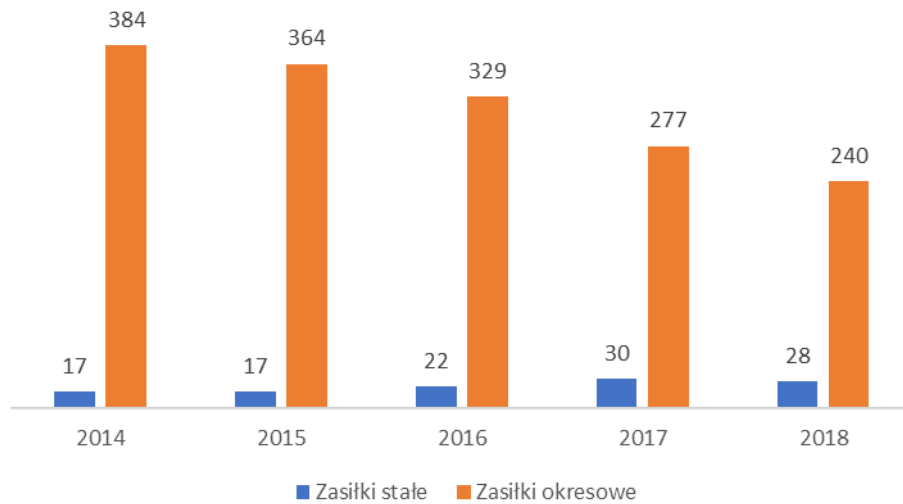
Rysunek 15 Podział kosztów ze względu na formę

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Rysunek 16 Liczba osób w rodzinach korzystających z zasiłków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Na przestrzeni lat 2014-2018 łączna kwota wydatków na wypłacanie świadczeń finansowych zmniejszyła się. Wynikało to ze zmniejszenia kwoty zasiłków okresowych. W nich największą część obejmowały zasiłki z tytułu bezrobocia. Zmniejszyła się też liczba osób korzystających z zasiłków okresowych. Kwota zasiłków stałych ulegała zwiększeniu.

Największą część obejmowały zasiłki okresowe przyznawane z tytułu bezrobocia.

4.4. Niefinansowe formy wsparcia

Formą niefinansową wsparcia mieszkańców w ramach systemu pomocy społecznej jest praca socjalna.

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

Tabela 4 Praca socjalna

Wskaźnik	2013	2014	2015	2016	
Liczba osób korzystających z pracy socjalnej	176	186	211	164	147

Liczba osób w rodzinach korzystających z pracy socjalnej	454	465	494	389	344
Wskaźnik pracy socjalnej	100,00	117,20	124,12	110,07	108,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%.

Na przestrzeni lat 2014-2018 wzrastała rola pracy socjalnej we wspieraniu klientów OPS.

4.5. Inne formy wspierania rodziny

Asystent rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc jest realizowana poprzez działania asystenta rodzinnego, który wesprze rodzinę w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci.

Zadaniami asystenta rodziny są w szczególności:

- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w znalezieniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,

Miejscem prowadzenia pracy z rodziną jest miejsce jej zamieszkania lub miejsce przez nią wskazane. W Gminie Waganiec w był zatrudniony jeden asystent rodziny, zatrudniony w OPS.

Tabela 5 Funkcjonowanie asystenta rodziny

rok	Liczba rodzi objęta opieką asystenta
2015	13
2016	14
2017	11
2018	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Na przestrzeni lata 2013-2016 ulegała zmniejszeniu liczba rodzin objętych wsparciem asystenta. Pozytywnym efektem jego pracy było wyjście części rodzin z konieczności korzystania z pełnego wsparcia a jedynie podjęciu ich monitorowania

Pieczna zastępcza

Pieczna zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Zgodnie z ustawą o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina ponosi koszty związane z umieszczaniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Aleksandrowie Kujawskim III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Tabela 6 Pieczna zastępcza

Wymiar	2014	2015	2016	2017	2018
Koszty ponoszone przez gminę. [zł]	6 917 ,00	11 941,00	13 080,00	12 505,00	6 869,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

Świadczenia rodzinne

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek dla opiekuna.
- świadczenie rodzicielskie

Podstawowa formą świadczenia rodzinnego są zasiłki rodzinne. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w punktach 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub - nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego.

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka

- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- samotnego wychowywania dziecka
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- rozpoczęcia roku szkolnego.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Tabela 7 Świadczenia rodzinne w latach 2013-2016

Wymiar	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	187	173	207	223
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	361	330	390	422
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	323	297	355	383
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	36,0	34,4	40,8	44,4
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1 029	1 022	1 382	1 547
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	688	622	759	856
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	174	168	165	172

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Na terenie gminy systematycznie wzrastała liczba rodzin otrzymujących zasiłki. Wzrasta udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

W latach 2014-2017 wzrastała kwota przeznaczana na świadczenia rodzinne. Nie było to jednak bardzo związane ze wzrostem liczby rodzin, których sytuacja materialna upoważniała do korzystania z tej formy wsparcia. Przyczyna była zmiana wysokości kryterium dochodowego. Zmiana uwarunkowań prawnych także powodowała zmiany w wysokości środków przeznaczanych na zasiłki pielęgnacyjne.

Zasiłek mieszkaniowy

Wskaźnikiem określającym poziom zamożności mieszkańców może być traktowany dodatek mieszkaniowy. Jest to świadczenie pieniężne wypłacane przez gminę i ma na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje w przypadkach określonych przepisami. Dodatek przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku.

Tabela 8 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych

Wskaźnik	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób	osób	36	33	28	29	29
Kwota zasiłków	zł	72946	71331	61095	52252	49862

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

Wraz ze zmianą liczby mieszkańców korzystających z zasiłków mieszkaniowych ulegała zmianie wysokość środków finansowych przeznaczanych na realizację tego zadania.

Zasiłki wychowawcze

Rządowy program Rodzina 500 Plus ma za zadanie pomóc w wychowaniu dzieci poprzez przyznawanie świadczeń wychowawczych. Wypłacane pieniądze mają posłużyć jako częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka.

Zasiłek przysługuje na dziecko do momentu ukończenia przez nie 18-stego roku życia. Z pomocy mogą skorzystać obywatele Polski oraz cudzoziemcy zamieszkujący terytorium RP. O świadczenia mogą starać się rodzice, jeden rodzic, a także opiekunowie dziecka.

Tabela 9 Świadczenia wychowawcze w 2016 roku

Jednostka miary		2017	2018
Liczba rodzin	ilość	371	388
kwota świadczeń	zł	3 403 443,00	3 334 824,00

Źródło: Bank danych lokalnych GUS.

W Gminie Waganiec świadczenie pobierało w 2018 roku 338 rodzin. Duży udział w nich miały rodziny, które otrzymywały świadczenie na pierwsze dziecko świadczy o niskim poziomie dochodów tych rodzin.

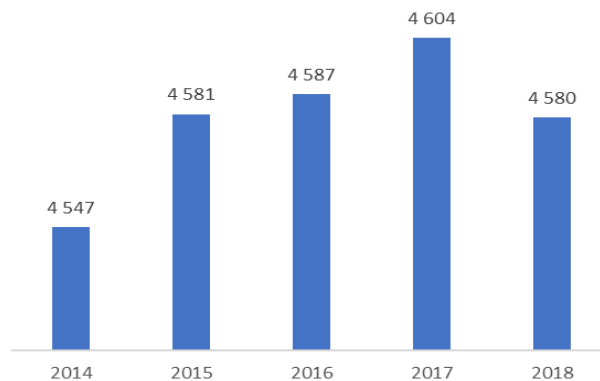

5. UWARUNKOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

5.1. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

W roku 2018 w Gminie Waganiec mieszkało 4580 osób w tym 2302 kobiet i 2278 mężczyzn. Na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba ludności wzrosła nieznacznie. W latach 2014-2017 liczba ludności wrosła natomiast w 2018 zmniejszyła.

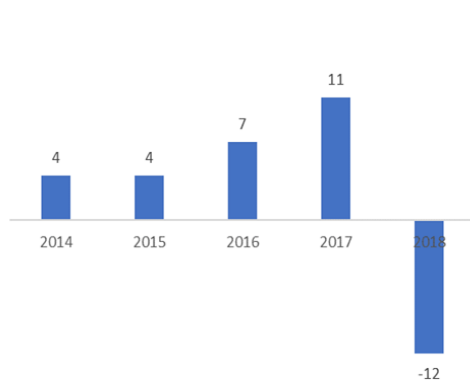
Rysunek 17 Zmiana liczby mieszkańców Gminy Waganiec w latach w latach 2014-2018

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

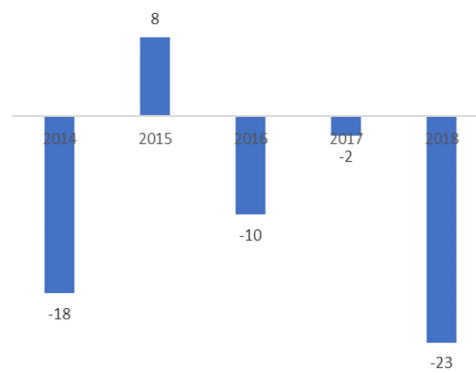
Zmiany liczby ludności związane są z przyrostem naturalnym oraz migracją mieszkańców. Szczególnie istotny wpływ miał przyrost naturalny, który w roku 2018 był ujemny. Natomiast w pozostałych latach badanego okresu był dodatni. Na przyrost naturalny miał wpływ program 500+. Z prezentowanych danych, że nie wystąpił jakiś wyjątkowy wzrost liczby urodzin wynikający z realizacji tego programu. Wyraźne zmiany dotyczyły także salda migracji. Na przestrzeni ostatnich 5 lat jedynie w 2015 roku zamieszkało w gminie więcej osób niż się z niej wymeldowało.

Rysunek 18 Przyrost naturalny w latach 2014-2018

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Rysunek 19 Saldo migracji na pobyt stały w latach 2013-2016

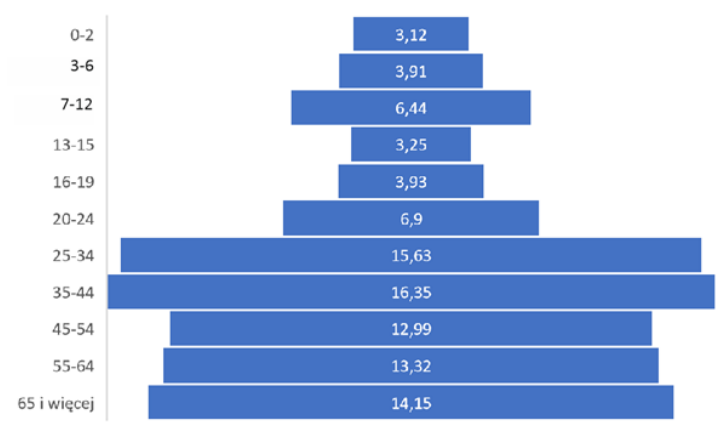

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Najliczniejszą grupą wiekową wśród mieszkańców gminy w 2018 roku stanowiły dwie grupy mieszkańców tj. w wieku 25-44 lat, które stanowiły 32% mieszkańców gminy. Najmniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku 0-2 lat.

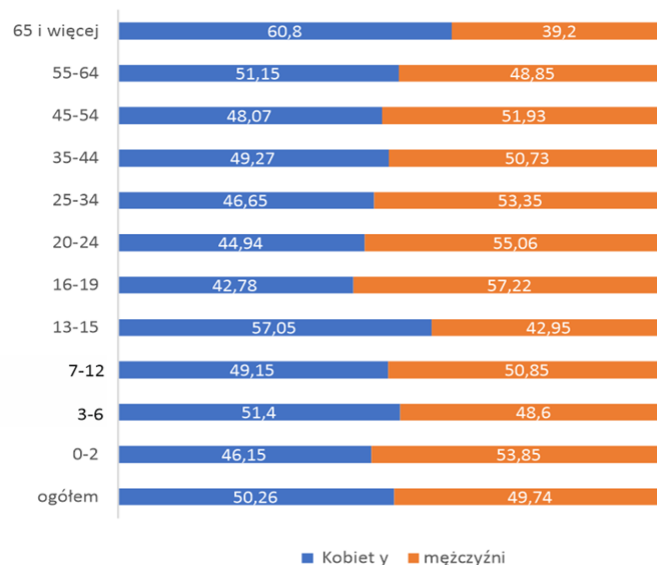
Rysunek 20 Podział mieszkańców, ze względu na wiek w 2018 roku

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Charakterystyczną cechą populacji mieszkańców gminy jest większa liczba kobiet niż mężczyzn w ogólnej liczbie ludności. Jednak różnicę pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn są różne w zależności od wieku mieszkańców. Większy udział kobiet jest wyraźny w grupie mieszkańców powyżej 55 roku życia.

Rysunek 21 Udział kobiet i mężczyzn w liczbie mieszkańców w 2018

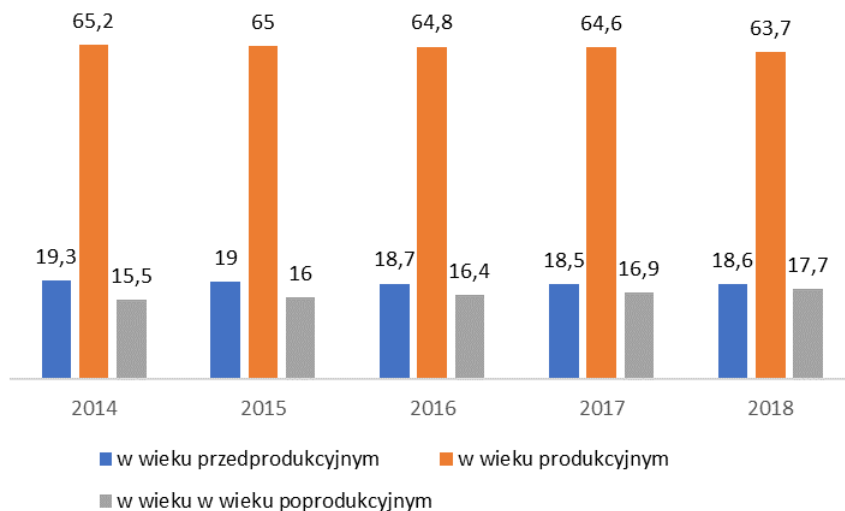
Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat zmniejszał się udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym natomiast wzrastał udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

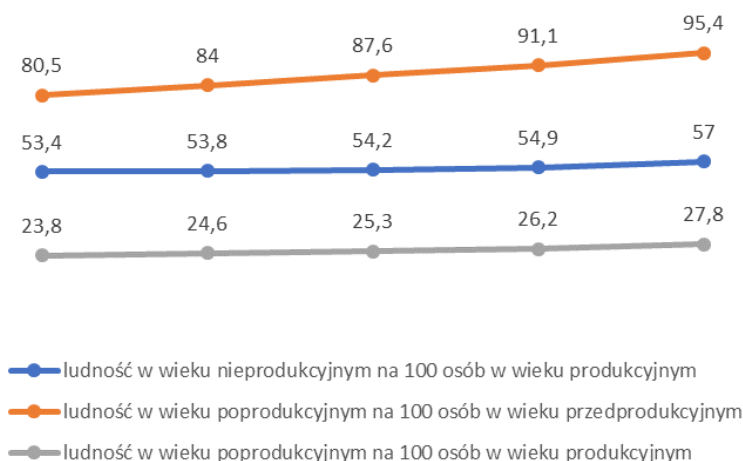
Rysunek 22 **Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2014-2018**

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Z podziałem na grupy wiekowe związane są wskaźniki obciążenia demograficznego. Zgodnie z definicją GUS jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny); wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

Rysunek 23 **Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2013-2016**

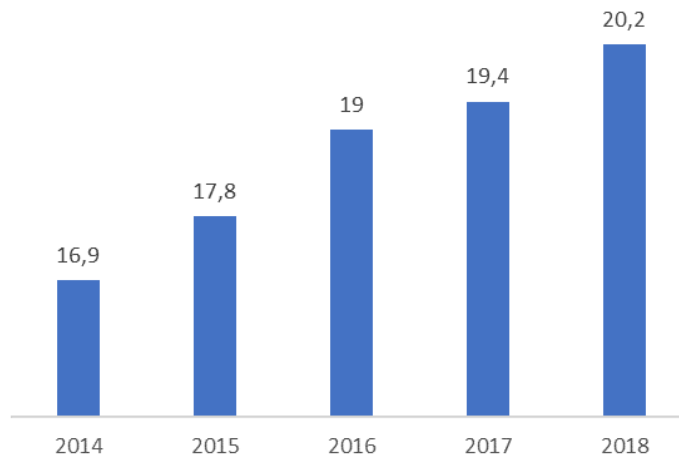
Źródło: Bank danych lokalnych GUS

W gminie wszystkie wskaźniki obciążenia demograficznego wzrastały w ciągu ostatnich lat. Jednak największy wzrost o 15 pkt wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na

100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to związane z małą liczbą urodzin i zwiększaniem się liczby osób powyżej 60 roku życia. W 2018 już co 5 mieszkańców gminy miał należeć do tej grupy wiekowej.

Rysunek 24 **Wskaźnik starości (odsetek osób w wieku 60 lat i więcej)**

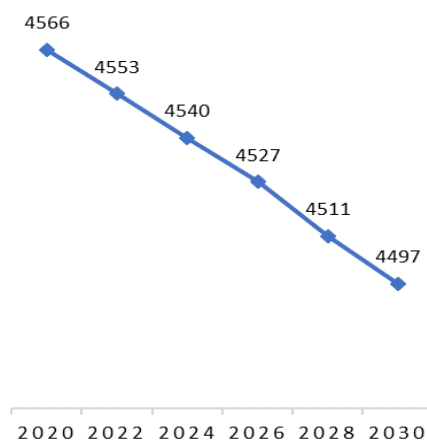

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Prognoza zmian demograficznych

Główny Urząd Statystyczny publikuje „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050”. Dane dotyczące gmin opracowano przyjmując jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2016 r.

Rysunek 25 **Prognozowana zmiana liczby mieszkańców Gminy Waganiec**

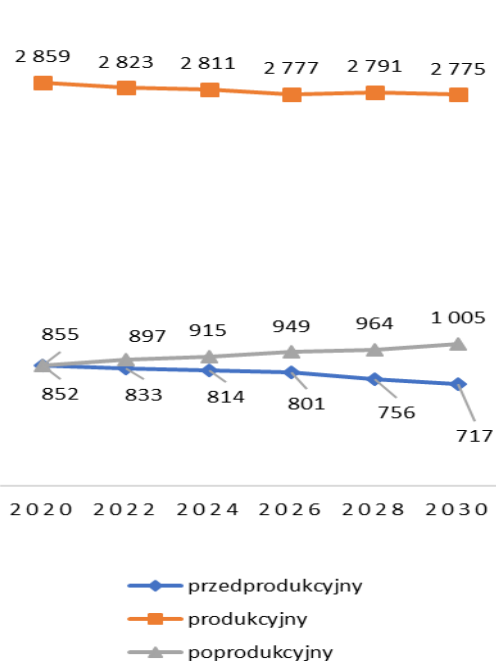

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Prognoza wskazuje, że liczba mieszkańców gminy ulegnie zmniejszeniu. W roku 2030 gminę będzie zamieszkiwało o 69 osób mniej niż w roku 2018.

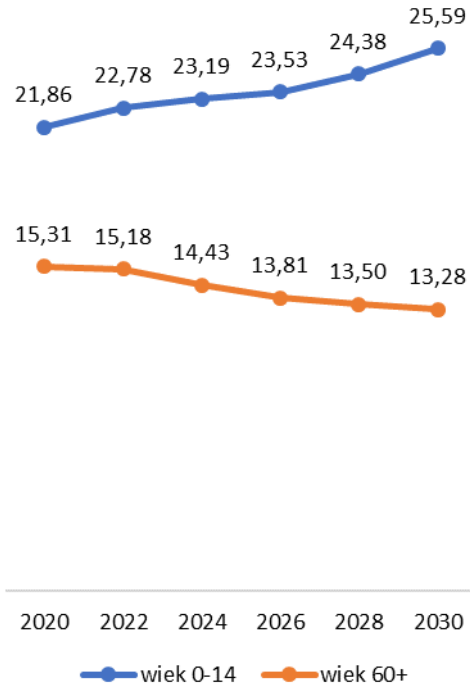

Rysunek 26 Prognozowany udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Rysunek 27 Prognozowany udział ludności w grupie 0-14 i 60+

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Zmieni się także struktura wiekowa mieszkańców. Zgodnie z prognozami liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym ulegnie zmniejszeniu. Zwiększy się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmianę tę wyraźnie widać w udziale grup mieszkańców w wieku 0-14 lata i wieku ponad 60 lat. Prognozy wskazują, że w 2030 roku co czwarty mieszkaniec gminy będzie miał powyżej 60 lat. Będzie tych osób 1 151. Natomiast liczb mieszkańców w wieku 0-14 zmniejszy się do 1 151 osób.

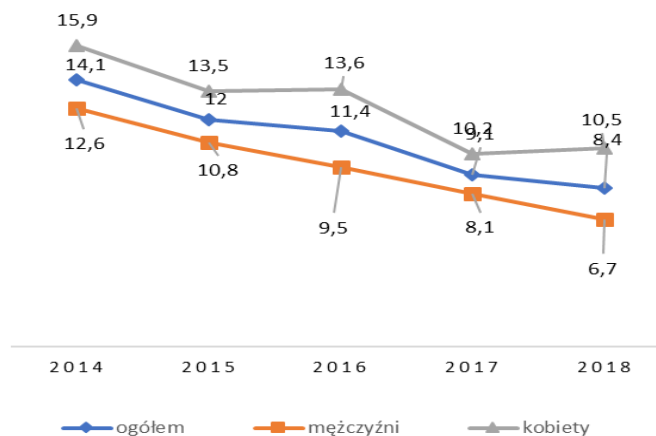
Największym wyzwaniem dla społeczności lokalnej jest wzrost liczby osób w wieku senioralnym. Natomiast niski przyrost naturalny wymaga w interwencji państwa. Trudno przewidzieć na ile będzie ona skuteczna. Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w gminie systematycznie będzie zmniejszała się liczba osób w wieku 0-14 lat.

5.2. BEZROBOCIE

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat bezrobocie w Gminie Waganiec systematycznie zmniejszało się. Ogółem udział bezrobotnych w mieszkańcach w wieku produkcyjnym obniżył się 5,7 pkt procentowych. Wśród mężczyzn ten spadek wyniósł 5,9 punktów, a wśród kobiet 5,4.

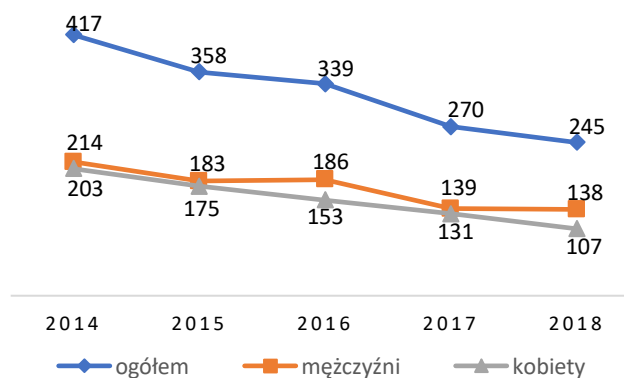
Rysunek 28 **Udział bezrobotnych w mieszkańcach w wieku produkcyjnym**

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

W liczbach bezwzględnych liczby bezrobotnych ogólnie ich ilość zmniejszyła się z 417 w roku 2014 do 245 2 roku 2018. Dla mężczyzn ta zmiana wynosiła analogicznie 214 – 138, a dla kobiet 203 – 107. W 2018 roku bezrobotnych mężczyzn było więcej niż kobiet.

Rysunek 29 **Liczba bezrobotnych**

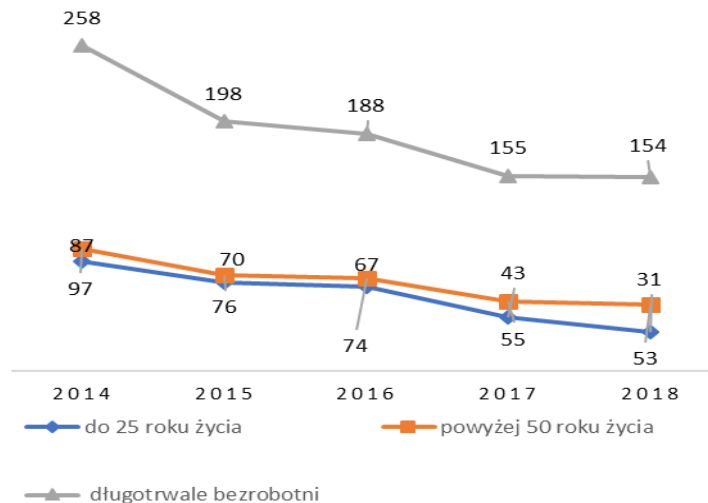

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Spadek liczby bezrobotnych obejmował wszystkie ich kategorie. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się o ponad sto osób. Liczba osób bezrobotnych w wieku do 25 lat obniżyła się prawie o połowę. Również podobny spadek był dla osób powyżej 50 roku życia.

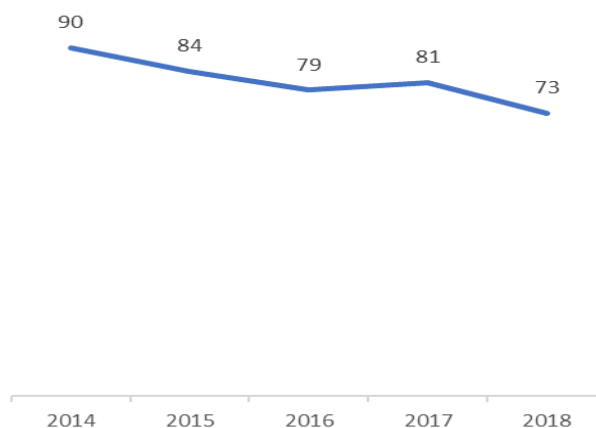
Rysunek 30 **Bezrobotni według różnych kategorii**

Źródło: Bank danych lokalnych GUS

Ulegał także zmniejszeniu wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

Rysunek 31 **Rysunek. wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wagańcu.

5.3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Na terenie gminy działają stowarzyszenia sportowe:

- Gminny Klub Sportowy "Sadownik - Waganiec",
- Uczniowski Klub Sportowy "Gembit" w Zbrachlinie.

Stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe im. Ignacego Jana Paderewskiego w Zbrachlinie
Celami stowarzyszenia jest wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego, oświatowego i gospodarczego wsi Zbrachlin i okolic oraz w spieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku

Lokalnym

- Stowarzyszenie RARA AVIS,

Celem Stowarzyszenia jest niesienie wszechstronnej pomocy, we wszystkich dziedzinach życia, Rodzicom i Opiekunom dzieci z ograniczeniami w prawidłowym funkcjonowaniu fizycznym, psychicznym, neurologicznym, rozwojowym lub umysłowym oraz inicjowanie, wspieranie i organizowanie działalności na rzecz tych dzieci.

Ochotnicze straże pożarne

- Ochotnicza Straż Pożarna w Sierzchowie skupiająca 25 druhów.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Plebance – 32 druhów,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zbrachlinie – 53 druhów,
- Ochotnicza Straż Pożarna Włoszyca – 16 druhów.

Wszystkie jednostki posiadają remizy, służące także społecznością lokalnym

Koła gospodyń wiejskich

- Koło Gospodyń Wiejskich w Zbrachlinie,
- Gminna Rada Koła Gospodyń Wiejskich,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bertowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Brudnowie.

5.4. DZIAŁANOŚĆ KULTURALNA

Instytucja kultury działającą w Gminie jest Gminna Biblioteka Publiczna w Wagańcu jest samorządową instytucją kultury. Przedmiotem działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Wagańcu jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, a także obsługa mieszkańców gminy w zakresie udostępniania zbiorów. Biblioteka zaspokaja potrzeby kulturalne społeczeństwa, organizuje konkursy i zajęcia kulturalno-oświatowe oraz zaopatruje placówkę w nowości wydawnicze dla dzieci i dorosłych, zapewniając dostęp do informacji.

Biblioteka wyposażona jest w jedno stanowisko komputerowe z bezpłatnym Internetem dostępnym dla użytkowników biblioteki i czytelników.

Klub seniora MIMOZA

Przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Wagańcu funkcjonuje Klub Seniora „Mimoza”. W 2018 r. grupa liczyła 16 osób. Skład zespołu stanowią głównie emeryci i renciści z terenu gminy. „Mimoza” swoimi występami uświetnia uroczystości gminne i powiatowe. Bierze udział w przeglądach, zlotach szkoleniowo-wypoczynkowych oraz widowiskach artystyczno-ludowych grup folklorystycznych i klubów seniora zajmując czołowe miejsca i uzyskując wiele wyróżnień

Młodzieżowa Orkiestra Dęta Przy Zarządzie Gminnym OSP w Wagańcu

Na terenie Wagańca funkcjonuje również Młodzieżowa Orkiestra Dęta liczy obecnie 37 muzyków. W podstawowym składzie orkiestry znajduje się grupa młodzieży (12 osób, w tym 9 dziewcząt). Przy orkiestrze prowadzona jest szkołka muzyczna, która obecnie liczy 9 osób (dzieci w wieku od 9 do 13 lat).

6. ANALIZA SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy. W omawianej analizie wyróżnia się etapy: identyfikację i analizę mocnych i słabych stron, identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów gminy, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla gminy, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rozeznane środowiska • Wykwalifikowane kadry pomocy społecznej • Dostrzeganie problemów i potrzeb osób ubogich przez społeczność lokalną • Zmniejszające się bezrobocie • Aktywność społeczna • Funkcjonowanie organizacji społecznych – Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Kół Gospodyń Wiejskich • Przywiązywanie dużej wagi do problemów społecznych przez władze samorządowe • Zadawalając infrastruktura społeczna • Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej • Zmniejszające się skala zjawiska ubóstwa, bezrobocie • Prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, problemów alkoholowych • Dobra współpraca z instytucjami pomocowymi powiatu i województwa. • Zadawalająca dostępność komunikacyjna umożliwiającą dotarcie do instytucji społecznych z poza gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • Stały poziom zjawiska dziedziczenia biedy w gminie • Migracje zewnętrzne • Niski przyrost naturalny • Starzenie się społeczeństwa • Brak lokalnych liderów społecznych • Wzrastające wskaźniki obciążenia demograficznego • Zwiększająca się liczba rodzin emeryckich korzystających z pomocy społecznej • Zwiększający się udział osób samodzielnie prowadzących gospodarstwo domowe w mieszkańcach korzystających z pomocy społecznej • Zwiększenie udziału rodzin wielodzietnych w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej • Niezmniejszająca się liczba będących w trudnej sytuacji bezrobotnych • Istnienie barier architektonicznych • Nie w pełni wyposażona infrastruktura społeczna • Niewystarczający dostęp do specjalistycznej służby zdrowia • Wysokie poczucie zagrożenia bezrobociem • Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania środków unijnych • Prospołeczna polityka państwa • Bliskość instytucji publicznych powiatowych • Członkostwo miasta w Lokalnej Grupie Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększające się koszty usług społecznych finansowanych przez gminę • Zmieniająca się polityka społeczna państwa oraz częste zmiany uregulowań prawnych w zakresie pomocy społecznej •

<ul style="list-style-type: none"> • Współpracy instytucji rynku pracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej • Sprzyjający klimat dla rozwoju działań wspierających rodziny • Wzrost znaczenia sektora pozarządowego w rozwoju społeczności lokalnych • Zwiększenie znaczenie Podmiotów Ekonomii Społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> • Nieprzewidywalny system dochodów własnych samorządu • Niespójność przepisów prawa • Trendy demograficzne • Postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych • Niestabilna sytuacja ekonomiczna w kraju • Szybkość zmian na rynku pracy – dezaktualizacja kwalifikacji zawodowych • Postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych
---	---

SPIS TABEL

Tabela 1 Zadania pomocy społecznej	24
Tabela 2 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej	27
Tabela 3 Powody trudnej sytuacji życiowej	30
Tabela 4 Praca socjalna	34
Tabela 5 Funkcjonowanie asystenta rodziny	35
Tabela 6 Piecza zastępcza	36
Tabela 7 Świadczenia rodzinne w latach 2013-2016.....	37
Tabela 8 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	38
Tabela 9 Świadczenia wychowawcze w 2016 roku	38

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Najważniejsze problemy społeczne w gminie	20
Rysunek 2 Problemy społeczne osób niepełnosprawnych	21
Rysunek 3 Problemy społeczne młodzieży	22
Rysunek 4 Problemy społeczne osób starszych	22
Rysunek 5 Płeć ankietowanych	23
Rysunek 6 Wiek ankietowanych	23
Rysunek 7 Wykształcenie ankietowanych	24
Rysunek 8 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	26
Rysunek 9 Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	28
Rysunek 10 Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	28
Rysunek 11 Zmiana liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej	28
Rysunek 12 Zmiana liczby rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej	29
Rysunek 13 Zmiana liczby rodzin emeryckich korzystających z pomocy społecznej	29
Rysunek 14 Udział powodów przyznawania pomocy w rodzinach w 2016 roku [%]	31
Rysunek 15 Podział kosztów ze względu na formę	33
Rysunek 16 Liczba osób w rodzinach korzystających z zasiłków	34
Rysunek 17 Zmiana liczby mieszkańców Gminy Waganiec w latach 2014-2018.....	39
Rysunek 18 Przyrost naturalny w latach 2014-2018	39
Rysunek 19 Saldo migracji na pobyt stały w latach 2013-2016	39
Rysunek 20 Podział mieszkańców, ze względu na wiek w 2018 roku	40
Rysunek 21 Udział kobiet i mężczyzn w liczbie mieszkańców w 2018	40
Rysunek 22 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2014-2018	41
Rysunek 23 Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2013-2016.....	41
Rysunek 24 Wskaźnik starości (odsetek osób w wieku 60 lat i więcej)	42

Rysunek 25 Prognozowana zmiana liczby mieszkańców Gminy Waganiec	42
Rysunek 26 Prognozowany udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	43
Rysunek 27 Prognozowany udział ludności w grupie 0-14 i 60+	43
Rysunek 28 Udział bezrobotnych w mieszkańcach w wieku produkcyjnym	44
Rysunek 29 Liczba bezrobotnych	44
Rysunek 30 Bezrobotni według różnych kategorii	45
Rysunek 31 Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej	45